

ZDRAVO MALENI

MILA JELAVIĆ, DJEČJA
 PRAVOBRANITELJICA

Djecu nitko ne shvaća ozbiljno

Treba pokrenuti postupke protiv nakladnika koji objavljuju informacije kojima se otkriva identitet djeteta ako se time ugrožava dobrobit djeteta

PIŠE EDA VUJEVIĆ

Proteklog tjedna i Hrvatska je obilježila Međunarodni dan djeteta te brojnim manifestacijama, ali i konkretnim akcijama upozorila na potrebu bolje zaštite najmlađih. Kao što je poznato, Hrvatska je nedugo nakon osamostaljenja ratificirala Povelju UN o pravima djeteta te tako pokazala, barem deklarativno, da joj je dobrobit djece važna. No kakvo je stanje danas?

- Premda su postignuti brojni pozitivni pomaci, u pravnom uređenju nekih područja i boljoj osviještenosti javnosti o potrebama i pravima djece, postoji i dalje niz problema i teškoća, kaže Mila Jelavić, pravobraniteljica za djecu. - Jako nas zabrinjava to što su djeca žrtve nasilja čak i u roditeljskom domu ili u domovima za djecu koji bi im trebali pružiti najbolju skrb, što djeca doživljavaju nepravdu u obrazovnom sustavu, što se i u brojnim drugim područjima života narušavaju njihova prava zajamčena propisima. Naša zapažanja i ocjene temelje se na analizi prigovora kojima nam se obraćaju djeca, roditelji, građani, novinari, institucije i drugi.

Na koja kršenja prava se ti prigovori odnose?

- Pravo na rani odgoj i obrazovanje, pravo na besplatno i obvezno osnovno obrazovanje pod istim uvjetima za svu djecu, pravo na srednjoškolsko obrazovanje u skladu sa sposobnostima i mogućnostima također su bili predmetom prigovora zaprimljenih u Uredu. Osim toga, kulturni i sportski sadržaji nisu jednako dostupni svoj djeci, a osobito su u nepovoljnoj situaciji djeca na selu, djeca iz obitelji slabijeg imovnog statusa, te djeca s teškoćama u razvoju. Važno je načelo Konvencije o pravima djeteta da u svim djelovanjima koja se odnose na djecu valja uzeti u obzir mišljenje djece, u skladu s njihovom dobi i zrelosti. No, to se ne provodi sustavno ili se mišljenje djeteta shvaća olako.

Koje slabosti sustava smatrate najozbiljnijim prijetnjama pravima djece?

- U vrlo visokom postotku povreda dječjih prava nalaze se one koje povređuju njihova osobna prava. Tu svakako ističem kao dominirajuće sve vrste nasilja, nasilje nad djecom, nasilje među djecom, zanemarivanje, zlostavljanje, zapuštanje, itd. Visok postotak predstavljaju i kršenja dječjih prava u roditeljskim odnosima. Naime, zbog nekvalitetnih razvoda u pravilu trpe djeca, često se povređuje njihovo pravo na susrete i druženja s roditeljem s kojim ne žive, ne mogu se realizirati odluke o roditeljskoj skrbi, prisutne su roditeljske manipulacije djecom, ne ostvaruje se pravo na ostvarenje doprinosa za uzdržavanje od onog roditelja s kojim dijete ne živi itd. S obzirom na te spoznaje i pritužbe onih koji nam se obraćaju, ne možemo se oteti

DOBROBIT

Odvjetništvo drži da bi u slučaju objavljivanja informacije koja otkriva identitet djeteta, prekršajnu prijavu trebalo pokrenuti Ministarstvo kulture

dojmu nedovoljne angažiranosti centara za socijalnu skrb u postupcima ostvarivanja roditeljske skrbi. Čini se da ne sudjeluju aktivno u sudskim postupcima, da nisu dovoljno angažirani u uspostavi roditeljske suradnje ili ne pružaju adekvatnu pomoć roditeljima oko ostvarivanja prava djeteta na uzdržavanje. Razina zaštite dječjih prava ozbiljno je narušena dugotrajnošću sudskih postupaka u kojima se odlučuje o pravu djeteta.

Na početku školske godine obratili ste se djeci i javnosti. Mislite li da je školski sustav dovoljno osviješten prema potrebama i pravima djece?

- Prema informacijama iz samih škola, u kojima dnevno boravi više od 600.000 djece, može se zaključiti da su škole, u većini slučajeva, osviještene prema potrebama djece i njihovim pravima, kao i temeljnim ljudskim pravima. Međutim, kadrovski i prostorni uvjeti koji su preduvjet ostvarivanja kvalitetnog rada odgojno obrazovnih ustanova nažalost još uvijek ne pridonose zaštiti dječjih prava na način kako bismo željeli. Pravo na rani odgoj i obrazovanje, pravo na besplatno i obvezno osnovno obrazovanje pod istim uvjetima za svu djecu, pravo na srednjoškolsko obrazovanje u skladu sa sposobnostima i mogućnostima i pravo na školovanje u okruženju bez nasilja, još uvijek su predmet prigovora zaprimljenih u Uredu pravobraniteljice za djecu i kao takvi ukazuju na stupanj osviještenosti sustava.

U Splitu ste sudjelovali na okruglom stolu o odnosu medija spram djece. Jesu li hrvatski mediji diskriminatorni u odnosu na djecu?

- Premda Zakon o medijima obvezuje medije na poštovanje privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti građana, osobito djece, mladeži i obitelji te zabranjuje objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ako se time ugrožava njegova dobrobit, u praksi se ove odredbe često krše, i to bez pravnih posljedica za počinitelje. Zakon predviđa prilično visoke kazne za nakladnike i novinare koji na takav način ugroze dobrobit djeteta, ali zasad nije dan takav slučaj, koliko nam je poznato,

nije dospio na sud. Unatoč postojanju zakonskih odredbi i etičkih smjernica za izvještavanje o djeci, svjedoci smo situacije u kojoj su djeca izuzetno često prikazivana na senzacionalistički način, njihove fotografije se objavljuju izvan konteksta u kojem su snimljene ili se o djeci žrtvama i počiniteljima kaznenih djela piše na način koji šteti njihovu razvoju. Takva se praksa zapaža u gotovo svim medijima, a najviše u tiskanim i elektroničkim. Delikatnost teme, opće nerazumijevanje važnosti zaštite privatnosti djece, nedostatak iskustva i sudske prakse na tom području kao i nejasne nadležnosti za nadzor nad izvršenjem Zakona o medijima, dodatno otežavaju stanje.

Mislite li da je edukacija bez prijetnje kaznom dovoljna?

- Naše je stajalište da bi edukacija novinara i njihova profesionalna samoregulacija mogla dugoročnije umanjiti, riješiti, a što je još važnije, prevenirati te probleme. Treba pokrenuti prekršajne postupke protiv nakladnika koji postupaju suprotno članku 16. Zakona o medijima, a on zabranjuje objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta ako se time ugrožava dobrobit djeteta. Pritom roditelje i skrbnike djeteta upućujemo na mogućnost pokretanja privatne tužbe. Naime, Državno odvjetništvo postupka po službenoj dužnosti protiv nakladnika u čijem se medijima otkriva identitet svjedoka i oštećenika kaznenih djela. Njihov je stav da bi u slučaju objavljivanja informacije koja otkriva identitet djeteta, ako se time ugrožava djetetova dobrobit, prekršajnu prijavu trebalo pokrenuti Ministarstvo kulture.

Jadran BARIĆ/CRONIX